

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Právní aspekty z izování a provozování zoologických zahrad

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2015
VIII. ročník SVO

Autor: Tereza Fabšíková

estné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VIII. ročníku Studentské vědecké a odborné společnosti (SVO) vypracoval(a) samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla předložena do předchozích ročníků SVO či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním ve veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 14. 4. 2014

.....
Tereza Fabšíková

Obsah

1 Úvod	4
2 Směrnice o zoologických zahradách	4
2.1 Podmínky provozu zoologických zahrad, systém licencování.....	5
3 Zákon o zoologických zahradách	7
3.1 Pojem zoologické zahrady	8
3.2 Systém licencování.....	9
3.3 Práva a povinnosti provozovatele zoologické zahrady	10
3.4 Kontrola zoologických zahrad, odpovědnost provozovatel	12
3.5 Orgány státní správy na úseku zoologických zahrad	13
4 Dotace poskytované zoologickým zahradám	15
5 Kvalitní životní podmínky zvířat, pojem welfare	16
5.1 Evropská legislativa de lege lata	17
5.2 Evropská legislativa de lege ferenda	17
5.3 Česká úprava kvalitních životních podmínek živočichů	19
6 Závěr	21

1 Úvod

Zoologické zahrady jsou svým úelem i každodenním provozem velmi specifická zařízení. Jejich cílem je přispívat k zachování biologické rozmanitosti přírody a zároveň podporovat kladný vztah lidí k přírodě, zájem o zvířata a celou naši planetu. Jejich funkce je v tomto směru zcela nezastupitelná.

Provoz zoologických zahrad je však vzhledem k tomu, že se jedná o zařízení, ve kterých jsou umístěna živá zvířata, a to navíc taková, která jsou vytržena ze svého přirozeného prostředí a držena v zajetí člověka, zároveň velmi náročný. Protože jsou zvířata živými tvory, jejichž specifická povaha a výjimečnost je dnes již obecně uznávána, je nutné zabezpečit, aby o ně bylo řádně péováno a aby jim byly zajištěny životní podmínky, které jim nebudou přisobit stres či utrpení. Právě o tento cíl musí péovat právní řády. Ty svým přisobením musí zabezpečit, aby zahrady byly provozovány jen za vyhovujících podmínek, s péou í kompetentních osob.

Ve své práci se proto budu zabývat právními aspekty provozování zoologických zahrad a péou o zvířata v zoologických zahradách obecně. Zaměřím se především na ty normy, které se státy zavázaly plnit, jsou vynutitelné a lze je tedy považovat za standard zacházení se živočichy v zahradách. Ponechám tedy stranou normy, které vytvářejí pro své členy organizace¹ sdružující zoologické zahrady, a už v celosvětovém měřítku i na jednotlivých kontinentech. Ačkoli role těchto organizací je důležitá, protože už jen členství v nich poskytuje zahradám jistou prestiž, a tak má jejich normotvorba poměrně velký význam, nejsou jejich normy vynutitelné, respektive státy nejsou vázány zabezpečit jejich dodržování.

Vzhledem k tomu, že na mezinárodní úrovni není tato problematika nijak zásadně upravena,² zaměřím se ve své práci na analýzu závazných právních nástrojů na unijní a národní úrovni. Cílem mé práce je popsat současný stav a zhodnotit jej, posoudit, jak dokáže reagovat na reálné problémy a pokusit se navrhnout zlepšení do budoucna.

¹ Mimo jiné se jedná o Mezinárodní asociaci zoologických zahrad a akvárií (WAZA), Mezinárodní asociaci vzdělávacích pracovníků zoologických zahrad (IZE), Evropskou asociaci zahrad a akvárií (EAZA), Evropská asociaci vzdělávacích pracovníků zahrad (EZE) i Unii českých a slovenských zoologických zahrad (UCSZOO).

² Jedním z mála dokumentů, který se dotýká této problematiky je Úmluva o biologické rozmanitosti, která v čl. 1.9 upravuje nutnost ochrany druhů ex-situ.

2 Sm rnice o zoologických zahradách

Základním předpisem, který upravuje problematiku zoologických zahrad na unijní úrovni je směrnice Rady 1999/22/ES ze dne 29. března 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách (dále „směrnice o zoologických zahradách“).

Cílem této směrnice je „ochrana volně žijících živočichů a zachování biologické rozmanitosti tím, že směrnice zajistí, aby členské státy přijaly opatření pro udělování licencí zoologickým zahradám a pro dohled nad nimi v rámci Společenství a posílily tak úlohu zoologických zahrad v zachování biologické rozmanitosti.“³ Základním posláním směrnice z hlediska právního tak bylo především zavedení systému licencování zoologických zahrad s cílem zajistit pomocí tohoto nástroje vhodné podmínky pro živočichy tím, že pro udělení licence bude nutné naplnit určité podmínky stanovené s ohledem na zájmy zvířat. Z hlediska hodnotového bylo stanoveno, že zoologické zahrady sehrávají a měly by do budoucna sehrávat důležitou úlohu v zachování biologické rozmanitosti. Směrnice ukládá členským státům povinnost přijmout opatření, kterým zajistí provádění systému licencování v souladu se směrnicí a tato opatření by jistě měla být prováděna tak, aby bylo dbáno úlohu zoologických zahrad. Směrnice o zoologických zahradách je v ČR provedena zákonem č. 162/2003 Sb., zákon o podmínkách provozování zoologických zahrad.

2.1 Podmínky provozu zoologických zahrad, systém licencování

Směrnice v čl. 2 stanovuje pozitivní definici zoologické zahrady jako „trvalé zařízení, kde mohou být živočišné volně žijících druhů vystaveni ve ejnosti sedm nebo více dní v roce.“ Zoologickou zahradou zároveň nejsou cirkusy a obchody s oblíbenými zvířaty. Směrnice navíc dává členským státům možnost vyjmout s výjimkou směrnicí i další zařízení, pokud nevystavují v tšit po et druhů a výjimka neohroží cíle směrnice.⁴

Ve směrnici jsou dále upraveny samotné podmínky, které mají být zohledněny při udělování licencí.⁵ Členským státům se ukládá přijmout opatření, která zajistí, že všechny zoologické zahrady budou provádět ochranná opatření ve směrnici uvedená a že všechny zoologické zahrady, které budou provozovány s licencí (respektive všechny zoologické zahrady, protože bez licence v zásadě nelze po úinnosti zákon, které provádí tuto

³ Viz čl. 1.1 směrnice Rady 1999/22/ES

⁴ Viz čl. 1.2 směrnice Rady 1999/22/ES

⁵ Viz čl. 1.3-5 směrnice Rady 1999/22/ES

smrnici, zoo provozovat) tyto požadavky naplní. Každá udělená licence pak musí obsahovat požadavky směřující k naplnění těchto ochranných opatření. Ochrannými opatřeními podle směrnice jsou:

1. účasť na výzkumech, z nichž vyplýne prospěch pro ochranu jednotlivých druhů, a/nebo účasť na výcviku v příslušných ochranných dovednostech a/nebo účasť při výměně informací týkajících se ochrany druhů a/nebo případně chovu v zajetí, obnovování stavů a opatrného vysazování živočišných druhů do volné přírody
2. podpora výchovy ve vědomosti o ochraně biologické rozmanitosti
3. chov živočichů v podmínkách zaměřených na uspokojení biologických a ochranných požadavků pro jednotlivé druhy, mimo jiné také specifickým obohacováním vybavení jejich výběhů; budou udržovat vysoký standard chovu a ustájení živočichů s rozpracovaným programem veterinární péče a výživy
4. úkonné zabraňování živočichům v útoku, aby se předešlo ekologickému ohrožení povodních druhů, stejně tak jako bránění pronikání škodlivých organismů z vnějšího prostředí
5. vedení aktualizovaných záznamů o kolekci zoologické zahrady v rozsahu odpovídajícím jednotlivým druhům.

Tento výčet je se mi jeví jako dostatečný, avšak mám určitou výhradu k naznačené hierarchii požadavků, protože se domnívám, že i přes úhel zoologických zahrad, který směrnice vymezuje jako „ochranu biologické rozmanitosti“, a podpora jejího rozvoje je ve směrnici velmi zdůrazněna, na prvním místě by vždy měl stát požadavek vysokého standardu chovu a vhodné péče o živočichy držené v zajetí, a ani v díle legislativy by se tak podle mého názoru neměl tento požadavek dostat až za „podporu výchovy ve vědomosti“.

Směrnice se dále dotýká problematiky kontrol. Stanoveno je, že členské státy musí zajistit určitý systém kontrol, a v případě negativních zjištění budou podniknuty kroky k dodržení podmínek licence nebo může být zoologická zahrada uzavřena pro veřejnost. Důležité je v této souvislosti ustanovení, které stanoví, že „v případě uzavření zoologické zahrady nebo její části zajistí příslušný orgán, aby se s příslušnými živočichy zacházelo a aby byli odstraněni podle podmínek, které členský stát považuje za vhodné a v souladu s úlem a ustanoveními této směrnice.“⁶ Je zde tedy správně vyjádřena povinnost zajistit především plnou ochranu zvířat.

⁶ Viz čl. 6 směrnice Rady 1999/22/ES

Pokud bych měla zhodnotit směrnici o zoologických zahradách jako celek, domnívám se, že systém licencí lze hodnotit pozitivně a jeho zavedení bylo nepochybně správné. Zoologické zahrady jsou velmi specifická zařízení a je jisté, že na místě jejich provozu podrobíme určitým požadavkům a do jisté míry je můžeme monitorovat. Na druhou stranu je ale podle mého názoru nutné poznamenat, že ostatní ustanovení směrnice jsou široká a vágní. Za to je směrnice často kritizována. Jak upozorňuje zpráva o zoologických zahradách,⁷ zpracovaná Born Free Foundation a předložená Evropskému parlamentu, v nichž státech navíc nejsou ani tato ustanovení dostatečně implementována, naplňována a kontrolována. Znepokojení nad tímto stavem vyjádřilo několik poslanců Evropského parlamentu.⁸ Problémem směrnice navíc podle mého názoru je, že nedostatečně zaručuje kvalitní životní podmínky zvířat a v zásadě není schopná je zajistit. O tomto problému pojednávám více v kapitole 5.

3 Zákon o zoologických zahradách

Zákonem upravujícím tuto oblast v ČR je zákon č. 162/2003 Sb., zákon o podmínkách provozování zoologických zahrad (dále „zákon o zoologických zahradách“). Zákon především provádí výše popsanou směrnici o zoologických zahradách. Její články a požadavky pak dále rozvádí.

Zákon vyjadřuje v souladu s evropskou legislativou úkol zoologických zahrad. Primárně je jím tedy poskytnuta možnost zachování rozmanitosti volně žijících živočichů jejich chovem v lidské péči se zvláštním záměrem na záchranu ohrožených druhů.⁹ Připojen i další cíl, a to sice výchova veřejnosti k ochraně přírody. S takto vyjádřeným úkolem nelze než souhlasit. A koliv jsem výše uvedla podmínky k hierarchii požadavků na ochranná opatření, úkol zoologické zahrady by výchova veřejnosti k ochraně přírody měla bez pochyby být.

⁷ The EU Zoo Inquiry 2011, dostupná na http://www.bornfree.org.uk/fileadmin/user_upload/files/zoo_check/EU_Zoo_Inquiry/European_Zoo_Report_summary_English.pdf

⁸ Například otázka vznesená Orestem Rossim, dostupná na <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+E-2012-004837+0+DOC+XML+V0//EN>, otázka vznesená Paulem Brennenem, dostupná na <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+E-2015001257+0+DOC+XML+V0//EN&language=en>

⁹ Jak uvádí Stejskal cílem tohoto zákona je na pomezí ochrany druhové a ochrany zvířat jako jednotlivců, primárním úkolem je ale především ochrana druhová.

3.1 Pojem zoologické zahrady

Zoologickou zahradou se podle tohoto zákona rozumí trvalé zařízení, ve kterém jsou chováni a po dobu nejméně 7 dnů v kalendářním roce vystavováni volně žijící živočišové, popřípadě též zvířata domácí.¹⁰ Toto vyjádření je v zásadě převzato ze směrnice, český zákon ale navíc do definice přidává i domácí zvířata. Směrnice nedefinuje ani jeden z těchto pojmů, nechává tak úpravu na uvážení státu. V českém zákoně o zoologických zahradách je tedy volně žijící živočiš je definován jako jedinec takového živočišného druhu, jehož populace se udržuje anebo udržovala v přírodě samovolně a v konkrétním případě jde o jedince chovaného v lidské péči anebo závislého na péči člověka.¹¹ Za domácí zvířete se považuje takový, který patří k biologickému druhu, jenž vznikl činností člověka domestikací a žije převážně v přímé závislosti na péči člověka, případně druhotně živočišné populace vodně domestikovaného druhu nebo poddruhu.¹² V zákoně o zoologických zahradách jsou tyto živočišové definovány takto a vzhledem k tomu, že tato práce se týká podmínek provozování zoologických zahrad, ponechám stranou zamyšlení nad nejednotností pojmů týkajících se živočiš a zvířat v českém právním řádu.

Negativní definice zoologické zahrady v § 2 stanovuje, že zoologickou zahradou nejsou cirkusy a podobná zařízení zaměřená na předvádění drezúry zvířat, obchody se zvířaty, akvária, terária, expozice a jiná výstavní zařízení, která chovají méně než 20 druhů volně žijících savců a ptáků, jsou-li součástí zařízení, jehož hlavní činností není vystavování volně žijících živočiš pro veřejnost, zařízení pro chov a držení živočiš, která slouží ke zvláštním účelům, zejména záchranné stanice, záchranná centra, zařízení pro chov zvěře a farmové chovy, zařízení pro chov a držení volně žijících živočiš, které chová méně než 20 druhů volně žijících savců a ptáků, přičemž tyto živočiš vystavuje veřejnosti bezplatně, a to především za účelem výchovy nebo poučení veřejnosti tím, že poskytuje informace o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystémech.¹³ V zákoně je tedy výrazná a podle mého názoru správně využita možnost rozšířit negativní výčet daný směrnici i o další zařízení, pokud to neohrozí účel směrnice (zákona).

¹⁰ Viz § 2 odst. 1 písm. a), § 2 z. č. 162/2003 Sb.

¹¹ Viz § 2 odst. 1 písm. d) z. č. 162/2003 Sb.

¹² Viz § 2 odst. 1 písm. c) z. č. 162/2003 Sb.

¹³ Viz § 2 z. č. 162/2003 Sb.

3. 2 Systém licencování

Zákon samozřejmě ukotvuje nejdležitější koncept směrnice o zoologických zahradách, a to licencování. Základním pravidlem je, že zoologická zahrada může být provozovaná pouze na základě licence.¹⁴ Udělením licence se zařízení chovající živočichy stává zoologickou zahradou, nebo jen zařízení s licencí je oprávněno používat název „zoologická zahrada“ a „zoo“.¹⁵ Nazývá-li se nějaké zařízení „zoologickou zahradou“ i „zoo“, mělo by tento fakt znamenat, že má licenci a splňuje tak podmínky kladené na provoz zahrady a chov zvířat.

Z hlediska procesního postupu tuto licenci uděluje Ministerstvo životního prostředí na základě žádosti. Náležitosti takové žádosti zákon podrobně stanovuje. Vedle obecných požadavků souvisejících s identifikací žádající osoby zákon stanovuje i požadavky zohledňující speciální povahu zoologických zahrad a jejich specifický úhel.¹⁶ Žádost o udělení licence tak musí obsahovat seznam a předpokládaný počet živočichů, kteří budou chováni, přehled o ústí ve výzkumu prospěšném pro ochranu druhů a o zapojení do školení v ochranných dovednostech, informace o ústí na výměnách informací týkajících se ochrany druhů, informace o ústí na odborném zajištění znovuvysazování druhů volně žijících živočichů do povodních areálů výskytu, informace o ústí na výchově v jednotkách ochrany přírody (například poskytováním informací o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystémech) a informace o způsobu vedení průběžných záznamů o kolekci volně žijících živočichů. Toto ustanovení tak vlastně provádí články 3 a 4 směrnice o zoologických zahradách. Ukládá totiž prokázat při žádosti o udělení licence naplnění požadavků, které vycházejí právě z článků 3 a 4 této směrnice.

Ke každé žádosti si Ministerstvo životního prostředí vyžádá písemné vyjádření od české inspekce životního prostředí, místní příslušné veterinární správy a Ústední komise pro ochranu zvířat.¹⁷ Po obdržení těchto vyjádření nebo po uplynutí 30 denní lhůty pro uplatnění domněnkou souhlasu těchto dožádaných orgánů provede za ústí Komise pro zoologické zahrady ministerstvo místní šetření na místě, kde má být zahrada zřízena. Komise zároveň provede údaje uvedené v žádosti a posoudí skutečnosti, které jsou rozhodné pro udělení licence. Tyto podle dikce zákona jsou: ustájení živočichů z pohledu zdraví a vhodných životních podmínek živočichů včetně krmení, napájení a možnosti pravidelného

¹⁴ Viz § 3 z. č. 162/2003 Sb.

¹⁵ *Tamtéž.*

¹⁶ Viz § 4 z. č. 162/2003 Sb.

¹⁷ Viz § 5 a n. z. č. 162/2003 Sb.

úklidu a dodržování chovatelských standardů, zajištění pravidelné veterinární péče, zajištění kontroly zařízení ke karanténování a pitvám živočichů, provádění opatření k zabránění únikům živočichů, zajištění a též kvalita výchovy a vzdělávání návštěvníků, zapojení žadatele do národních a mezinárodních aktivit a v neposlední řadě též kvalita a počet odborného personálu vzhledem k počtu chovaných živočichů. Výčet kritérií v zákoně je demonstrativní, Komise tedy může do svého posuzování zahrnout i jiná kritéria dležitá pro rozhodování o tom, zda licenci udělí či nikoliv. Komise po dokončení místního šetření zpracovává zprávu o výsledku šetření předává ji Ministerstvu i žadateli do 15 dnů ode dne konání místního šetření. Ve zprávě Komise popíše výsledky svého šetření a podá vyjádření, zda udělení licence doporučí či nikoliv a své rozhodnutí ve zprávě odvodní.

Ministerstvo poté rozhodne o udělení licence, přičemž zohlední stanovisko Komise, avšak zákon mu ukládá další podmínky, které musí být splněny, aby mohla být licence udělena. Pokud by žadatel nebyl schopen v době rozhodování o žádosti o splnění podmínky splnit, ale doložil by, že ji je schopen splnit, a to nejpozději do 2 let od podání žádosti, je možné mu licenci vydat s omezenou platností na 2 roky. Zároveň nesmí být udělením licence takovému žadateli ohroženo plnění poslání zoologických zahrad tak, jak je vymezeno zákonem.

Licence je udělována zásadně na dobu neurčitou,¹⁸ avšak může být ministerstvem provozovateli odňata, pokud je při kontrole zahrady zjištěno porušení podmínek provozu stanovených zákonem.¹⁹ O odnětí licence vede Ministerstvo životního prostředí řízení zahajované z moci úřední. V naléhavých případech může ministerstvo vydat předběžné opatření, kterým uzavře provoz (nebo chov živočichů, pokud se důsledky porušení podmínek dotýkají výlučně tohoto chovu). Ministerstvo je případně též oprávněno zahájené řízení přerušit a dát provozovateli nejdéle 12-měsíční lhůtu k odstranění zjištěných nedostatků.

3. 3 Práva a povinnosti provozovatele zoologické zahrady

Provozovatel zahrady je po udělení licence oprávněn zahradu provozovat a používat název zoologická zahrada a zoo, k tomu se váže jeho povinnost mít umístěnou kopii licence

¹⁸ Viz § 7 odst. 2 z. č. 162/2003 Sb.

¹⁹ Viz § 8 z. č. 162/2003 Sb.

ve vchodech zoologické zahrady určených pro veřejnost.²⁰ Dalším oprávněným provozovatele je možnost žádat o poskytnutí podpory z veřejných rozpočtů²¹ (viz níže).

Provozovatel je oprávněn darovat a přijímat darem zvířata v rámci mezinárodní spolupráce.²² Toto ustanovení je poměrně aktuální v souvislosti s nedávnou kauzou týkající se situací, které byly poskytnuty pražskou zoologickou zahradou do Jihoafrické republiky, kde byly nakonec utraceny.²³ Otázkou zde je, jestli by například na základě takových zkušeností nebylo do budoucna vhodné upravit zákonem podrobněji podmínky takového darování. Stejskal také upozorňuje, že problematickým může být i pojem „rámec mezinárodní spolupráce“.²⁴ V zákoně je upraveno pouze darování živočichů, nikoli jejich prodej a jiný způsob smrti. Zvířata je tak zřejmě možné prodávat běžným způsobem při dodržení požadavků na jejich chov a osobu chovatele podle veterinárního zákona a dalších zákonů. Tomuto závěru nasvědčuje i souasná situace se zkrachovalou tábořskou zoologickou zahradou, kde byl zahájen rozprodej zvířat (později zrušen díky zájemci o koupi zoo jako celku).²⁵

Další povinností provozovatele je zpracovávat každoroční zprávu,²⁶ tu pravidelně zaslat Ministerstvu životního prostředí a zpřístupnit ji taktéž veřejnosti. Výroční zpráva o činnosti zoologické zahrady musí obsahovat určité náležitosti a údaje, které jsou uvedeny v příloze zákona o zoologických zahradách. Zoologické zahrady se musí tohoto výtku držet a samozřejmě mohou rozsah informací, které o své činnosti podávají i rozšířit.²⁷ Podle zákona tak musí zpráva obsahovat obecné údaje o provozovateli zahrady a lenech statutárního orgánu, dále základní ekonomické údaje, informace o investicích zaměřených na chov a ustájení živočichů, základní pohled chovaných živočichů podle taxonomických druhů a v neposlední řadě informace o úasti ve výzkumu prospěšném pro ochranu druhů, na školeních, na výměně informací a výchově veřejnosti k ochraně přírody.

Provozovatel je povinen dodržovat podmínky § 6 zákona (jedná se o podmínky bez jejichž splnění nelze licenci vydat, není tedy možné ani licenci k provozování zahrady dále mít, pokud by nebyly podmínky naplněny), tmi jsou:

²⁰ Viz § 3 odst. 3 z. č. 162/2003 Sb.

²¹ Viz § 14 z. č. 162/2003 Sb.

²² Viz § 19 odst. 2 z. č. 162/2003 Sb.

²³ K tomuto podrobněji na: <http://www.zoopraha.cz/aktualne/novinky-u-zvirat/8693-sitatungy-pro-zoo-johannesburg>.

²⁴ STEJSKAL, Vojtěch. Zoologické zahrady mají vlastní zákon. *České právo životního prostředí*. 3/2 (2003)

²⁵ K tomuto více například na <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/302959-zkrachovala-zoo-hrozi-utracenim-zvirat-a-prodej-jejich-kozasin/> a <http://www.zootabor-vetrovy.cz/zoo/novinky.php>

²⁶ Viz § 7 odst. 4 z. č. 162/2003 Sb.

²⁷ Například výroční zpráva z roku 2013 ZOO Praha obsahuje poměrně podrobné informace o marketingu, PR a médiích. Zpráva dostupná na <http://www.zoopraha.cz/vse-o-zoo/vyrocnizpravy/8675-vyrocnizprava-13>.

1. chov živoich ve vhodných podmínkách
2. předcházení úniku nebezpečných živoich
3. vedení evidence živoich
4. účast na výzkumech a účast na školeních
5. účast na výchově veřejnosti k ochraně přírody
6. zajištění výkonůinností souvisejících s péčí o chované živoichy odbornými způsobilými fyzickými osobami

Podle mého názoru jsou tyto požadavky koncipovány velmi dobře, česká úprava dokonce uplatňuje jejich podmínky odlišně od směrnice, a chov živoich ve vhodných podmínkách je tak ve výtu staven na první místo. Znění tohoto ustanovení: „*chová živoichy v podmínkách, které smůjí k zajištění biologických a ochranných požadavků jednotlivých druhů a požadavků na zajištění zdraví a pohody živoich zejména tím, že obohatí jednotlivým druhům vyhrazené výběhy pro ně specifickými doplňky a udržuje vysokou úroveň chovu a ustájení živoichů s kvalitním programem veterinární péče a výživy*“ navíc podle mého názoru správně a potěbně vyzdvihuje standard kvalitních životních podmínek zvířat, zajištění jejich zdraví a pohody, tzv. welfare zvířat. Toto ustanovení považuji za kvalitní a potěbné obohacení poněkud vágní evropské legislativy. Oceňuji i zaazení bodu „*zajišťuje výkoninností souvisejících s péčí o chované živoichy fyzickými osobami odbornými způsobilými, a to v potu odpovídajícím kolekcii chovaných živoichů*“, protože se domnívám, že kvalitní péče o živoichy, péče o jejich zdraví a pohodu v sobě zahrnuje vedle požadavků spíše technického charakteru i zajištění kvalitní lidské základny, která jim péči poskytuje.

3.4 Kontrola zoologických zahrad, odpovědnost provozovatelů

K naplnění účelu tohoto zákona musí být prováděna pravidelná kontrola.²⁸ Ta je na tomto úseku podle zákona o zoologických zahradách prováděna dvojího druhu.²⁹ Jednak se jedná o kontrolu prováděnou Ministerstvem životního prostředí ve spolupráci s českou inspekcí životního prostředí a Komisí pro zoologické zahrady v jednotlivých zahradách. Tato kontrola je prováděna pravidelně, nejméně jednou za 2 roky. Předmětem této kontroly je zjištění, zda jsou splněny podmínky podle zákona.

²⁸ Podrobněji STEJSKAL, Vojtěch. Zoologické zahrady mají vlastní zákon. *české právo životního prostředí*. 3/2 (2003), s. 9-26, s. 9-26.

²⁹ Viz § 12-13 z. č. 162/2003 Sb.

Vedle této pravidelné kontroly se uplatňuje i „klasická“ kontrola prováděná českou inspekcí životního prostředí a místními orgány veterinární správy, popř. Ústřední komisí pro ochranu zvířat. Jedná se o kontrolu nad právnickými i fyzickými osobami s ohledem na dodržování ustanovení zákona o zoologických zahradách a zákon s ním souvisejících. Veterinární správy tak provádějí kontrolu dodržování veterinárních požadavků v zoologických zahradách. Ty mají za úkol také kontrolovat, zda je s živými zvířaty nakládáno řádně v případech, kdy je zoologická zahrada uzavřená pro veřejnost.

Zákon obsahuje také ustanovení o přestupcích a správních deliktech. V této souvislosti je upozorováno na zvláštnost, kterou obsahuje § 16, kdy podává poněkud nekoncepční vlastní definici přestupku, a kolik ten je definován již v zákoně o přestupcích.³⁰ Jediný přestupek/delikt popsáný v §16 je v podstatě administrativní povahy a stanovuje, že kdo provozuje zoologickou zahradu bez licence, neoprávněně používá název „zoologická zahrada“ i „zoo“, neumístí kopii povolení u vchodu do zahrady, tak jak ukládá tento zákon i nevypracovává zprávu o činnosti, bude potrestán udělením pokuty. Pokutu ukládá česká inspekce životního prostředí a je připsána do Státního fondu životního prostředí.

Na tomto místě zmíním dále, že kontrolu na tomto úseku provádějí i orgány ochrany zvířat podle zákona na ochranu zvířat proti týrání.³¹ Jak uvádí Stejskal dodržování požadavků zákona na ochranu zvířat proti týrání (a požadavků veterinárního zákona) ve smyslu zajištění „animal welfare“ (k tomuto pojmu níže), kvalitních životních podmínek, zdraví a pohody zvířat, je jednou z podmínek řádného provozování zoologických zahrad, a proto porušování těchto předpisů ze strany provozovatele zoologické zahrady může být důvodem pro zrušení licence.³² S tímto stanoviskem podle mého názoru nelze než souhlasit, neboť pokud by nebylo možné na základě závažných zjištění orgánů ochrany zvířat odejmout zoologické zahradě licenci a zabránit dalšímu neuspokojivému stavu nakládání se zvířaty a péče o ně, nedošlo by ani k naplnění účelu zákona o zoologických zahradách. Důležité je poznamenat, že tyto orgány provádějí kontrolu pouze v rozsahu zákona na ochranu zvířat proti týrání, to znamená jen v případě živých zvířat, kteří jsou zvířaty podle definice zákona na ochranu zvířat proti týrání, tedy pouze v případě obratlovců.

Ráda bych se zde krátce vnovala i problematice trestní odpovědnosti v oblasti nakládání se zvířaty. V souvislosti se zoologickými zahradami by mohla být za určitých

³⁰ Zákon č. 220/1990 Sb., zákon č. NR o přestupcích

³¹ Zákon č. 246/1992 Sb. zákon na ochranu zvířat proti týrání

³² STEJSKAL, Vojtěch. Zoologické zahrady mají vlastní zákon. *české právo životního prostředí*. 3/2 (2003), s. 9-26.

okolností napln na skutková podstata trestného inu týrání zvíat³³ i trestného inu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti.³⁴ Problémem trestní odpovědnosti v souvislosti se zoologickými zahradami je, že tyto trestné iny nebyly zařazeny do výtu tch, které mohou být spáchány právnickou osobou.³⁵ Vzhledem k množství trestných in , které mohou být právnickou osobou spáchány, lze považovat vypuštění práv tchto skutkových podstat z koncepce trestní odpovědnosti právnických osob za chybné. V době, kdy má zoologická zahrada udělenou licenci a podléhá pravidelným kontrolám, zakládalo by pravděpodobně takové jednání důvod k odebrání licence v řízení podle zákona o zoologických zahradách. Problém chybné úpravy trestní odpovědnosti by se však mohl objevit v případě, kdy se provozovatel zahrady nijak nestará o zvířata po té, co mu byla práva v řízení podle zákona o zoologických zahradách odebrána licence. Se zařazením tchto trestných in do výtu tch, které může spáchat právnická osoba však nepočítá ani navrhovaná novela zákona.³⁶

3.5 Orgány státní správy na úseku zoologických zahrad

Ústředním správním úřadem pro oblast provozování zoologických zahrad je Ministerstvo životního prostředí.³⁷ Ministerstvo tak podle zákona rozhoduje o vydání, popřípadě zrušení licence pro provozování zoologické zahrady, vede evidenci zoologických zahrad, provádí pravidelnou kontrolu zoologických zahrad, poskytuje dotace provozovatelům zoologických zahrad, rozhoduje o odvolání proti rozhodnutím inspekce vydaným podle tohoto zákona, spolupracuje s inspekcí, místními příslušnými veterinárními správami a Ústřední komisí pro ochranu zvířat a informuje je o zrušení licencí vydaných podle tohoto zákona.

Ministerstvo také zřizuje Komisi pro zoologické zahrady. Členy Komise jmenuje a odvolává ministr životního prostředí na návrh Státní veterinární správy, České inspekce životního prostředí, Ústřední komise pro ochranu zvířat a profesních sdružení provozovatelů zoologických zahrad, která jsou členy Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií nebo Světové asociace zoologických zahrad a akvárií. Členem Komise může být jmenována pouze fyzická osoba s vysokoškolským vzděláním v oboru veterinární lékařství, biolog-zoolog,

³³ § 302 z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

³⁴ § 303 z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

³⁵ § 7 z. č. 418/2011 Sb., zákon o trestní odpovědnosti právnických osob

³⁶ Novela z. č. 418/2011 Sb., zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, dostupná na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=304&CT1=0>

³⁷ Viz § 11 z. č. 162/2003 Sb.

zemědělský inženýr-zootechnik, nebo fyzická osoba s jiným vysokoškolským vzděláním a s praxí v oblasti chovu živočichů chovaných v zoologických zahradách, vykonávanou v posledních 10 letech.

4 Dotace poskytované zoologickým zahradám

Vzhledem k účelu zoologických zahrad, který je vymezen jako podpora biologické rozmanitosti v přírodě a výchova osob k ochraně přírody, je jisté správné, aby se na jejich provozu určitým způsobem podílely i veřejné rozpočty. Na základě zákona o zoologických zahradách³⁸ a nařízením vlády . 17/2004, nařízení vlády o pravidlech pro poskytování dotací provozovatelům zoologických zahrad mohou být provozovatelům zoologických zahrad poskytovány dotace na provoz. Podmínkami tohoto nařízení je stanovit pravidla pro poskytování dotací provozovatelům zoologických zahrad na určité činnosti, které odpovídají účelu zoologických zahrad, vymezených v právní úpravě státní i komunitární.

Dotace mohou být poskytovány jen zoologickým zahradám podle práva, to znamená držitelům licence. Zákon obsahuje demonstrativní výčet činností, na které se poskytují dotace,³⁹ jedná se především o chovy určitých druhů živočichů ohrožených či chráněných. Konkrétně jimi tedy zejména jsou: chov druhů volně žijících živočichů chráněných podle zvláštních právních předpisů, vedení plemenných knih druhů volně žijících živočichů chráněných podle zvláštních právních předpisů a zpracování informací o jejich chovu do elektronické podoby a jejich zpřístupnění, podpora ústí provozovatele na projektech ochrany přírody v České republice, podpora spolupráce provozovatele v rámci mezinárodních programů, péče o živočichy chráněné a odebrané podle zvláštních právních předpisů, projekty v oblasti výzkumu, projekty v oblasti výchovné, vzdělávací a kulturní činnosti, zabezpečení dalšího odborného vzdělávání pracovníků zoologické zahrady, výstavba nebo rekonstrukce objektu zoologické zahrady a vybavení zoologické zahrady zabezpečovacími a protipožárními systémy. Výčet není taxativní, je tedy možné poskytnout dotace i na jiné činnosti a projekty.

Pro držitele licence jsou pak stanoveny další podmínky žádosti o dotace.⁴⁰ Žadatel tak nesmí mít ke dni podání žádosti nedoplatky ve vztahu ke státnímu rozpočtu, ke státnímu fondu nebo k rozpočtu územního samosprávného celku a nedoplatky na pojistném

³⁸ Viz § 14 z. č. 162/2003 Sb.

³⁹ Viz příloha k nařízením vlády . 17/2004, nařízení vlády o pravidlech pro poskytování dotací provozovatelům zoologických zahrad

⁴⁰ Viz § 2 nařízením vlády . 17/2004, nařízení vlády o pravidlech pro poskytování dotací provozovatelům zoologických zahrad

na veřejné zdravotní pojištění, na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, nesmí být v likvidaci nebo na jeho majetek nesmí být prohlášen konkurs anebo návrh na prohlášení konkursu nesmí být zamítnut pro nedostatek majetku, nesmí erpat dotaci na shodné innosti a projekty podle tohoto na ízení v rámci dotací poskytovaných Ministerstvem životního prost edí, Státním fondem životního prost edí, p ípadn z jiných zdroj státního rozpo tu a provedl ádné finan ní vypo ádání dotací, které mu byly poskytnuty v p edchozích letech.

O ud lení dotace rozhoduje ministerstvo se stanoviskem Komise pro zoologické zahrady.⁴¹ Ministerstvo rozhoduje na základ kriterií kvality projektu a jeho p edpokládaného p ínosu a p im enosti rozpo tovaných náklad na jednotlivé innosti. Dotace m že být poskytnuta do výše 80 % rozpo tovaných náklad na realizaci projektu. Na ízení na záv r stanovuje povinnosti pro p íjemce, ten odpovídá za hospodárné využití poskytnuté dotace v souladu s podmínkami stanovenými v rozhodnutí o poskytnutí dotace a za ádné vypo ádání dotace. Zárove je stanoveno, že z dotace nelze hradit b žné opravy, údržbu zoologické zahrady a mzdové výdaje související s realizací projektu, to znamená, že dotace m že být použita pouze na ten ú el, na který byla p id lena.

5 Kvalitní životní podmínky zví at, pojem welfare

Zatím jsem se v novala ve své práci p edevším sm rnicí o zoologických zahradách a na ni navazujícím zákonu o zoologických zahradách. Vzhledem k tomu, že hlavním právním cílem obou je p edevším zavedení systému licencování, je podle mého názoru nutné zabývat se zde i dalšími zákony, které upravují nakládání se zví aty a pé i o n . Licencování jako takové je totiž jist ú elným a nutným institutem, který ur itým zp sobem zajiš uje i kvalitní podmínky pro zví ata, avšak v zásad neupravuje zp soby vhodného nakládání se zví aty. V následující ásti práce se tedy pokusím analyzovat úpravu životních podmínek živo ich v unijní i eské legislativ .

⁴¹Viz § 5 p edpisu . 17/2004, na ízení vlády o pravidlech pro poskytování dotací provozovatel m zoologických zahrad

5.1 Evropská legislativa de lege lata

Článek 13 Smlouvy o fungování Evropské Unie po změně provedené Lisabonskou smlouvou obsahuje myšlenku, že zvířata jsou vnímajícími bytostmi, a proto je nutné plně zohledňovat požadavky na dobré životní podmínky v politikách EU. V anglické verzi SFEU se uvádí pojem „welfare“, který je v české verzi překládán jako „dobré životní podmínky“. Cílem tohoto ustanovení je v širším smyslu především zajistit, aby se zvířatům bylo nakládáno vhodně, s náležitou péčí, aby zvířata nepodstupovala zbytečnou bolest a utrpení a aby chovatelé dodržovali určité standardy správného zacházení se zvířaty. Na základě tohoto posunu ve vnímání zvířat se Evropská Unie snaží více angažovat ve stanovování podmínek, které by měly být dodržovány, aby bylo se zvířaty nakládáno co nejlépe.

Evropská komise pro roky 2012-2015 přijala strategii „Strategy for Animal Protection and Welfare“,⁴² která má za cíl zajistit, aby zvířata chovaná na farmách, v zoologických zahradách a pro pokusné účely netrpěla a aby o ni bylo řádně pečováno. Tato strategie je jistě dobrým krokem do budoucna, protože obecným problémem legislativy EU v tomto směru je, že je velice roztržitá. Jednotlivé směrnice řeší jen určité problémy, vztahují se jen na některé druhy. Chybí tedy celkový zastřešující pohled na soubor požadavků, které by měly být rozumně jako základní obsah pojmu „animal welfare“. Zcela jistě by bylo žádoucí do budoucna pokusit se o jaké takové řešení nalézt a právě tato i podobné strategie by mohly k vytvoření takového řešení přispět.

5.2 Evropská legislativa de lege ferenda

Pokud se zamyslím nad otázkou zastřešení problematiky kvalitních životních podmínek živočichů, otázkou samozřejmě je, jestli by se případně welfarové nařízení mělo vztahovat obecně na všechny druhy, chované kdekoli, nebo zda by bylo lepší navrhnout řešení samostatně pro farmy, samostatně pro zoologické zahrady, případně další specifická nařízení. Podle mého názoru by bylo žádoucí sjednotit například požadavky na welfare zvířat chovaných v zoologických zahradách samostatně, protože jsou chována za velmi specifickým úelem, odlišným než zvířata například na farmách. Nesnažím se tímto naznačit, že by zvířata chovaná z ryze hospodářských důvodů měla mít nižší standardy zacházení, myslím si ale,

⁴² EU Animal Welfare Strategy 2012-2015

že je u nich nutné upravit jiné otázky, a proto by bylo dobré upravit z dle vodů p hlednosti tyto problematiky samostatně .

Zatímco v případě chovu hospodářských zvířat totiž máme být zajištění kvalitních životních podmínek „*neustále v konfliktu s hospodářskými zájmy, kdy hlavním cílem chovu bývá p edevším dosažení co nejvyšší produkce s co nejnižšími náklady*“⁴³, tak v případě zoologických zahrad, vzhledem k tomu, že bychom měli mít primárně jiný účel než ekonomický zisk, by tato de facto pékážka v zajištění kvalitních podmínek zvířat měla odpadat, a měla by tak umožnit zoologickým zahradám zajišťovat welfare na co nejvyšší úrovni, co nejvíce se blíží maximu. V souvislosti s tímto lze kladně hodnotit i systém dotací pro zoologické zahrady. Ty se vztahují sice na jednotlivé projekty směřující spíše k zachování a rozvoji biologické rozmanitosti, ale díky tomu je možné další zdroje využít právě na z kvalitování podmínek zvířat.

Jiným problémem je, jakým způsobem vlastně welfare zvířat upravovat, respektive, které otázky bychom měli být brány jako prioritní. Jestli je nutno zaměřit se spíše na technické parametry, například velikost výběhů a podobně, či spíše na samotné zacházení se zvířaty. Jak uvádí Stejskal, existují různé definice welfare, z nichž některé se soustředí spíše na objektivní stránku vytváření podmínek potřebných k tomu, aby se zvíře cítilo dobře, jiné se soustředí více na subjektivní stav, ve kterém se zvíře momentálně nachází.⁴⁴ Já se přikláním spíše k definicím zohledňujícím subjektivní stav zvířete. Proto by podle mého názoru bylo účelnější zaměřit se právě spíše právě na zacházení se zvířaty, protože pokud to není správné a citlivé, škodí zvířatům asi nejvíce a zvíře se nemůže cítit dobře ani když bude mít výběhůn kolikrát víc než jak stanovují parametry. Jsem si ale zároveň v domě toho, že upravit tyto otázky právně je výrazně složitější než nastavit technická pravidla, a proto i současná strategie i možné budoucí legislativní akty budou pravděpodobně vycházet z těchto „technických parametrů“. Bylo by ale vhodné doplnit i tato pravidla například o ustanovení, které by n jakým způsobem vyjadřovalo ideu správné péče o živočichy, s tím, že bližší úprava by byla ponechána pochopitelně národním úpravám, protože posuzování kvality péče o živočichy by mělo být nejspíše záležitostí správního uvážení s ohledem na konkrétní požadavky.

Nastavení parametrů lze hodnotit jako pozitivní, protože i v současné době existují zahrady, u kterých by požadavky například na prostor pro zvířata mohly být považovány p nejméně za diskutabilní. U nastavování takovýchto parametrů je však vždy nutné najít

⁴³ Müllerová H. –Stejskal, V.: Ochrana zvířat v právu, 1. vydání, Praha: Academia, 2013, s. 86-87

⁴⁴ *Tamtéž.*

rozumnou mírou, protože se poměrně snadno může stát, že taková úprava nadbytečně administrativně i ekonomicky zatěžuje zoologické zahrady a v krajním případě ani nevede k výsledkům požadovaných z hlediska účelu welfarových právních úprav, k dosažení kvalitních životních podmínek živočichů chovaných v zoologických zahradách. Při jakékoli budoucí normotvornosti je podle mého názoru třeba brát v úvahu, že welfare zvířat znamená především „*jak se zvířete vyrovnává s podmínkami, v nichž žije. Zvířete je v dobrém stavu welfare, jestliže je podle vdeckých ukazatelů zdravé, spokojené, dobře živé, v bezpečí, může se chovat přirozeným způsobem a jestliže netrpí nepříjemnými pocity jako bolest, strach a utrpení. Dobrá úroveň welfare zvířat vyžaduje prevenci nemocí a veterinární péči, přiměřený přístup, výživu, humánní zacházení a humánní utrácení.*“⁴⁵

5.3 Česká úprava kvalitních životních podmínek živočichů

Na národní úrovni se této otázce dotýká především zákon na ochranu zvířat proti týrání⁴⁶ a zákon o veterinární péči.⁴⁷

Podle zákona na ochranu zvířat proti týrání je zoologická zahrada chovatelem a v zásadě se tak na ní vztahují všechna ustanovení tohoto zákona. Důležitě je, jak jsem zmínila již výše, že podle tohoto zákona je zvířetem pouze obratlovec. Zákon o zoologických zahradách naproti tomu pojem zvířete nijak nevymezuje, a proto je vhodné jej chápat jako jakékoli zvířete, které je chováno v zoologické zahradě. Zákon na ochranu zvířat proti týrání definuje, jaká jednání se považují za týrání. Jakékoli týrání i propagace týrání zvířat jsou bez dalšího zakázány.

Zákon dále mimo jiné upravuje i podmínky usmrcování zvířat. Tato otázka je právě v souvislosti se zoologickými zahradami poměrně aktuální. Obecně platí zákaz usmrcování, avšak zákon stanovuje z tohoto pravidla celou řadu výjimek, respektive důvodů, pro které mohou být zvířata usmrcena. Stále ale platí, že usmrcení zvířete musí být náležitě odůvodněno. V tomto směru je česká úprava na velmi vysoké úrovni, protože poskytuje zvířatům velmi vysoký stupeň ochrany. Jak upozorňuje Stejskal, v nichž některých právních předpisech není usmrcování zvířat vůbec zmíněno, v nichž postačí usmrtit zvířete z důvodu, který je

⁴⁵ Kapitola 7.1 dokumentu „Terrestrial Animal Health Code“ v překladu H. Müllerové, uveřejněném na str. 86 publikace Müllerová H. –Stejskal, V.: Ochrana zvířat v právu, 1. vydání, Praha: Academia

⁴⁶ Zákon č. 246/1992 Sb., zákon o ochraně zvířat proti týrání

⁴⁷ Zákon č. 166/1999 Sb., zákon o veterinární péči

shledán „rozumným“. ⁴⁸ Práv úpravu podmínek usmrcování zvířat by bylo podle mého názoru vhodné zakotvit i na unijní úrovni. Potřebu diskuze o takových úpravách vyvolal i nedávný případ usmrcení žirafy v kodašské zoo. Toto téma bylo otevřeno i na půdě Evropského parlamentu ⁴⁹ v podstatě ale bylo pouze konstatováno, že na základě úinné směrnice nejsou tyto otázky upraveny. Je tedy na budoucí diskuzi pokusit se tento stav v budoucnu změnit a česká úprava by mohla být kvalitním podkladem pro takové debaty.

Podle zákona o veterinární péči je zoologická zahrada také chovatelem, a vztahují se tak na ni podmínky tohoto zákona. Zákon upravuje mimo jiné otázky zdraví zvířat a jejich vnitrostátní i mezinárodní přepravy v souvislosti s veterinárními požadavky. Pojem zvířete není v tomto zákoně nijak definován. Z hlediska zajištění welfare zvířat je důležitá povinnost chovatele chovat zvířata společně, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a sledovat zdravotní stav zvířat. ⁵⁰ Podstatná jsou z hlediska kvalitního života zvířat i ustanovení týkající se jejich přepravy, kde je mimo jiné stanoveno, že chovatel je povinen zajistit, aby byla zvířata během přepravy napojena a nakrmena, a to se zřetelem na druh zvířat a dobu a úhel přepravy, po ukončení přepravy jim musí být poskytnut příslušný odpodek. Přepravovat lze pouze zvířata společně k přepravě, a to zejména s ohledem na jejich zdravotní stav. ⁵¹

Z hlediska úpravy welfare zvířat, zajištění kvalitních životních podmínek zvířat hodnotím souasný stav, zastřešený zákonem o zoologických zahradách a rozvedený v zákoně na ochranu zvířat proti týrání a veterinárním zákoně, jako vyhovující. Domnívám se, že na národní úrovni není nezbytně nutné tuto problematiku upravovat jednotčím zákonem, na rozdíl od úpravy na evropské úrovni, kterou chápu jako zastřešující, udávající určité hodnoty a které nedostatek takové úpravy výše v textu vytýkám. Důležité je, aby ustanovení zákona, které součástí našeho právního řádu jsou, byla respektována, dodržována a jejich dodržování bylo řádně kontrolováno.

⁴⁸ Müllerová H. –Stejskal, V.: Ochrana zvířat v právu, 1. vydání, Praha: Academia, 2013,

⁴⁹ K tomuto např. otázka Nicole Sinclair, dostupná na

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WQ&reference=E-2014-001351&language=EN>

⁵⁰ § 4 z. č. 166/1999 Sb., zákon o veterinární péči

⁵¹ § 8 z. č. 166/1999 Sb., zákon o veterinární péči

6 Závěr

Ve své práci jsem se pokusila analyzovat současný stav legislativy týkající se zoologických zahrad na úrovni Evropské unie a na úrovni národní. Vzhledem k tomu, že se domnívám, že k podmínkám provozování zoologických zahrad neodmyslitelně patří i co nejvyšší snaha o zabezpečení co nejlepších podmínek pro život zvířat chovaných v zoologických zahradách, zahrnuje do své práce i zhodnocení právních dokumentů zabývajících se právními podmínkami zvířat, jejich welfare.

Na unijní úrovni považuji směrnici Rady 22/1999/ES za sice v určitém smyslu vhodnou a přínosnou, v jiném smyslu ale za příliš neurčitou a v současnosti nepostačující. Kladně hodnotím zavedení systému provozování zoologických zahrad jen na základě licence v celé Evropské unii. Toto ustanovení je v členských státech implementováno a funguje. Otázkou je sice potom, jak funguje v jednotlivých členských státech kontrola podmínek uvedených v licenci. Směrnice ale ukládá státům povinnost kontrolu zajistit a domnívám se, že efektivněji v tomto smyslu asi působit nemůže. Pozitivní je podle mého názoru i vymezení jasného úřadu zoologických zahrad. Vymezení úřadu v evropské legislativě je vždy správné, protože úřad se vždy stává vodítkem pro další normotvorbu a i pro výklad norem stávajících.

Za nedostatek směrnice, nebo možná spíše unijní legislativy vůbec, považuji malý důraz na zajištění kvalitních životních podmínek zvířat, jejich welfare. Jak jsem popsala již v textu své práce, za vhodné bych považovala do budoucna vytvořit jednotnou úpravu požadavků na welfare, úpravu, která by zastěšila dosavadní rozdílné normy a vytvořila jednotný rámec. Z českého prostředí nám totiž může stačit připadat, že zajištění těchto nejlepších podmínek pro živočichy žijící v zoologických zahradách, je samozřejmostí, avšak ve všech státech tomu tak není. Proto se domnívám, že by takové nařízení bylo do budoucna vhodné, alespoň jako určité ideové vodítko pro národní legislativu.

Jak jsem ve své práci naznačila, český právní rámec provozování zoologických zahrad považuji za kvalitní. Podle mého názoru jsou předpisy vcelku jasné a pokrývají všechny podstatné otázky nakládání se zvířaty a péče o ně. Jisté komplikace při orientaci v českém právním řádu v této oblasti způsobuje již mnohokrát vytýkaná nejednotnost terminologie, a to jak v právu veřejném a soukromém, tak i v samotném právu veřejném. Další drobné výtky jsem uvedla přímo v textu své práce. Zároveň se ale domnívám, že v některých směrech by mohla být česká úprava inspirující i pro budoucí unijní zákonodárství, nebo například úprava usmrcování zvířat, je v českém právu kvalitní a poskytuje zvířatům vysoký komfort zacházení. Celkově považuji předpisy upravující problematiku zřízení a provozování

zoologických zahrad za pomoci zda ilé a i fungování zoologických zahrad v České republice je podle mého názoru na vysoké úrovni.

7 Seznam literatury

Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-338-7

Drobník J.–Damohorský, M.: Zákony k ochraně životního prostředí a předpisy související - Texty s úvodními komentáři. 3. vydání, Praha: C. H. Beck 1999. ISBN 80-7179-252-7

Hradec, Vratislav. Lexikon práva životního prostředí. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 1145 s. ISBN 80-86861-39-2.

Chapouthier, Georges. Zvířecí práva. Vyd. 1. Praha: Triton, 2013, ISBN 978-80-7387-607-4.

Müllerová H. –Stejskal, V.: Ochrana zvířat v právu 1. vydání, Praha: Academia, 2013. ISBN: 978-80-200-2317-9

Prchalová, J. Právní ochrana zvířat. Linde Praha, 2009. ISBN: 978-80-7201-763-8

Stejskal, V. – Leskovjan, M.: Lov k a zvířete – v zajetí i péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha 2010. ISBN: 978-80-87146-33-0

STEJSKAL, Vojtěch. Zákon o zoologických zahradách vstoupil v účinnost. *Ochrana přírody*. 59/1 (2004), s. 21-23, s. 21-23.

STEJSKAL, Vojtěch. Právní úprava provozování zoologických zahrad v ČR. *Právo a podnikání*. 13/12 (2004), s. 12-18, s. 12-18.

STEJSKAL, Vojtěch. Zoologické zahrady mají vlastní zákon. *České právo životního prostředí*. 3/2 (2003), s. 9-26, s. 9-26.

EU Animal Welfare Strategy 2012-2015, dostupná na http://ec.europa.eu/food/animal/index_en.htm

The EU Zoo Inquiry 2011, dostupná na <http://endcap.eu/wp-content/uploads/2013/02/EU-Zoo-Inquiry-Report-Findings-and-Recommendations.pdf>

Sněmovní tisk 304/0, část 1/4, novela z. o trestní odpovědnosti právnických osob

Výroční zpráva ZOO Praha za rok 2013

Terrestrial Animal Health Code, dostupný na <http://www.oie.int/international-standard-setting/terrestrial-code/access-online/>

Směrnice Rady 1999/22/ES ze dne 29. března 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999L0022&from=CS>
Smlouva o fungování Evropské unie

Úmluva o biologické rozmanitosti

Úmluva CITES

Zák. . 163/ 2003 Sb., zákon o podmínkách provozování zoologických zahrad

Zák . 246/1992 Sb., zákon na ochranu zvířat proti týrání

Zák. . 166/ 1999 Sb., zákon o veterinární péči

Zák. . 40/ 2009 Sb., trestní zákoník

Zák. . 418/ 2011 Sb., zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Webové stránky:

<http://www.waza.org/en/site/home>

<http://www.eaza.net/Pages/European%20Association%20of%20Zoos%20and%20Aquaria.aspx>

[x](#)

<http://www.zoo.cz/>

<http://www.europarl.europa.eu/plenary/en/parliamentary-questions.html>